

Prekvapivá podobnosť fínskeho školstva s waldorfskou pedagogikou

Autor: Xénia Činčurová, učiteľ, 15.1.2014

Fínske školstvo sa stalo známym vďaka výborným výsledkom v medzinárodných porovnaníach, a tak sa začali aj v slovenskej tlači objavovať informácie o tamojšom školskom systéme. Podrobnejšie nájdete v článkoch *Fínsky vzdelávací model* od Stanislavy Somorovej v odbornom časopise *Pán*

učiteľ č. 4/2010/11, s. 19 – 21. a čisto otázkam hodnotenia sa venuje Ľ. Pajtinka: *Hodnotenie vo Fínsku v Učiteľských novinách* č. 18/2013, s.6-7. Prekvapivé je množstvo zhodných prvkov s waldorfskou pedagogikou. Citáty o fínskom školstve pochádzajú z uvedených článkov.

Vzdelávacie ciele vo Fínsku sa zhodujú s tými na waldorfskej škole

„Predpokladom je, že **každé dieťa má na niečo talent a škola ho má objaviť a rozvíjať**.“ Východiskom vzdelávania je samotné dieťa a „cieľom učiteľa nie je nájsť najšikovnejších žiakov a urobiť z nich ešte múdrejších, ale snažiť sa, aby všetky deti dosiahli určitý stupeň vedomostí.“ (s. 19) Napriek štatútu súkromnej školy waldorfská škola nie je výberová, ale otvorená všetkým deťom, pričom zohľadňuje aj sociálne pomery rodiny formou zľavneného školného.

„**Dôraz sa kladie na špeciálnu starostlivosť o slabých študentov** (s. 19).

Waldorfská škola zamestnáva špeciálneho pedagóga, psychológa a psychopéda, ktorí sa týždenne venujú výlučne deťom so

špecifickými potrebami . Úsilie tohto tímu a aj všetkých zúčastnených učiteľov je **sústredené na** intenzívnu pomoc počas jedného, príp. viacerých ročníkov, tak, aby žiaci v deviatom ročníku boli samostatné osobnosti, ktoré objavili svoj talent. Počas školského roka prichádza na školu množstvo žiadostí o prestup žiakov z verejných škôl na waldorfskú, ale pre kapacitné obmedzenia je možné vyhovieť len minimu.

A celková filozofia za fínskym aj waldorfským školstvom: „Krajina nepotrebuje elitu, ktorá ju bude viesť, ale čo najväčšiu masu ľudí (ideálne každého), ktorej bude poskytnuté rovnako kvalitné vzdelanie.“ (s. 21) Preto, aby spoločnosť nebola stádovito vedená, ale aby každý jednotlivec dokázal vedome a v súlade so svojím individuálnym zameraním niesť zodpovednosť za svoj život.

Organizácia vyučovania vo Fínsku a na waldorfskej škole má podobné

princípy: „Povinná školská dochádzka sa začína v siedmich rokoch dieťaťa a je riešená dvoma stupňami: prvý stupeň od 1. – 6. triedy a druhý stupeň od 7. – 9. triedy.“ (s. 19) Siedmy rok vstupu do školy je ideálny aj podľa R. Steinera zakladateľa waldorfskej pedagogiky, pretože až vtedy je väčšina detí naozaj zreých na školskú dochádzku. Keďže zákon u nás predpisuje 6. rok dieťaťa, rieši to waldorfská škola **špeciálnymi pohovormi pri prijímaní do 1. ročníka**, ktoré nepreverujú len intelektuálnu zrelosť detí, ale aj sociálnu a emocionálnu.

Jeden triedny učiteľ vyučujúci všetky predmety

Vo Fínsku „prvých šesť rokov sú žiaci v triedach a majú **jedného triedneho učiteľa**, ktorý zabezpečuje vyučovanie. Na druhom stupni (7. – 9.) sa koná výučba špecifických predmetov prostredníctvom špecializovaných učiteľov.“ Tento model triedneho učiteľa sprostredkujúceho všetky vedomosti do určitého veku dieťaťa je typický aj pre waldorfskú pedagogiku. Triedny učiteľ musí sám zodpovedne zvážiť

svoje sily, možnosti a kvality na to, aby vedel žiakov skutočne dobre viesť. Je tu možnosť, že keď v 8. a 9. ročníku pristupuje k triede viacero odborných učiteľov, jeden z nich sa stane zároveň triednym učiteľom, ale rovnako tak má triedny učiteľ právo ponechať si v triede jeden, dva predmety, ktoré dokáže vyučovať na dostatočne odbornej úrovni a pokračovať v triednictve. Vo waldorfskom 8. a 9. ročníku sa mení tak ako vo Fínsku spôsob vyučovania k väčšej náročnosti, samostatnosti a individuálnej zodpovednosti žiakov za svoje učenie. Výrazne to cítiť najmä v 9. ročníku, ktorý je v ucelenom 12-ročnom systéme vzdelávania už považovaný za stredoškolský, a tomu je prispôsobená aj vysoká náročnosť na intelektuálny výkon smerujúci ku konkrétnej realizácii ideí v záverečných projektoch žiakov.

Hodnotenie žiakov vo Fínsku sa zhoduje s tým na waldorfskej škole

„Úlohou a cieľom hodnotenia žiaka je **podpora** jeho štúdia, rastu, vývoja a učenia, ako aj **posilnenie jeho sebadôvery**.“ „Hodnotenie je **mnohostranné**, komplexné, pravdivé a **motivačné**.“ (s. 6) Pri takto zadefinovanom hodnotení sa nevyhnutným stáva slovné hodnotenie, pretože zlá známka nie je pre nikoho motiváciou, ale ranou. „V prvých siedmich ročníkoch základnej školy **vyhodnotenie** môže byť uvedené buď **slovné**, alebo číselne, alebo v kombinácii týchto dvoch. Neskoršie hodnotenia musia byť numerické, ale môžu byť doplnené ústne.“ (s. 20) Presne takto je to aj na waldorfskej škole: po 7. ročníku slovné hodnotenie, od 8. ročníka aj číselné. Slovné hodnotenie je na rozdiel od numerického motivačné, všestranné, neobmedzuje sa na vedomosti, ale venuje sa celej osobnosti žiaka a jeho prístupu k učeniu a k práci na vyučovaní. Aj v najvyšších ročníkoch popri číselnom hodnotení zostáva aj ústne, ktoré je už viac určené žiakom než ich rodičom. Tu treba podotknúť, že fínska alternatíva hodnotenia známkami má 7 stupňov na rozdiel od našich piatich a umožňuje o niečo precíznejšiu diferenciaciu výkonov. Nikdy však nenahradí podrobnosť a informačnú nasýtenosť slovného opisu.

A na záver už len zbožné želania pre naše školstvo podľa Fínska

Fínsky model školstva je postavený na **slobode učiteľa a na jeho osobnej zodpovednosti** ZA svoju prácu. „Učiteľom je ponechaná voľná ruka. Fínske **školy samé rozhodujú o tom, ako budú vychovávať/vzdelávať svojich žiakov**... učebnice už neschvaľuje Národný výbor pre vzdelávanie...**Školy si zostavujú vlastné osnovy, vyberajú si učebnice**, ktoré budú používať. **Sami rozhodujú o počte žiakov aj o výbere zamestnancov. Neexistuje žiadna školská inšpekcia**, ktorá by učiteľov kontrolovala.“ (s. 21). Zatiaľ presne takto funguje waldorfská škola v overovacom režime s výbornými výsledkami. Inšpekčné správy obsahujú len to, čo je iné než v štátnom systéme, ktorý je s waldorfským neporovnateľný.

Vládou je stanovený „minimálny počet lekcií pre rôzne predmety v priebehu celého deväťročného obdobia, ...pričom voliteľné predmety predstavujú okolo 20% z celkového počtu hodín, ktoré si žiaci spolu s rodičmi môžu vybrať.“ (s. 20) Presne opačný trend než ten, ktorý sa práve presadzuje na Slovensku.

Naozaj nám ide len o „absolventov“, alebo“ o skutočných tvorcov podieľajúcich sa na svojom rozvoji a raste?“ (s. 21)